

Kerkdienst Janskerk 1 oktober 2017

Thema: Verzoening

Lezing: Lukas 15 : 1-3.11-32

Voorganger: Harry Pals

Inleiding

Dankbaarheid en verzoening zijn centrale waarden in Ubuntu. Het is dankbaarheid en verzoening die de vader tentoonspreidt als hij de verloren zoon weer in zijn armen sluit. Voor de andere betrokkenen in het verhaal een onbegrijpelijke houding; waarom niet dankbaar zijn voor degenen die altijd trouw hun plicht hebben vervuld? Waarom feest voor een wegloper? Misschien gaat dit verhaal wel meer over de verzoening van de vader met de zoon die bleef, dan met de zoon die wegging en weer terugkeerde....

Overweging

Mooi, dat lied bij dit verhaal – vooral die ‘nukkers’, een mij onbekend woord, maar je snapt het onmiddellijk. Uit dat lied trof mij de aanduidingen van die verloren mens: ‘jongen met je grote mond’ – ‘jongen met je kleine hart’: zo wordt deze mens gezien *in de blik van de vader*. Zo kunnen ouders en andere volwassenen kijken naar hun kinderen: zo groot al, stoer - maar toch nog steeds ook klein, kwetsbaar.

En zou je zo ieder mens niet kunnen zien? Ieder mens is klein geweest en is met vertedering aangekeken – ook Kim en Donald, ook de grootste crimineel. Ook elke Nederlandse jongen die naar IS vertrok blijft een kind van ons, van ons volk – daarom is het ook zo onmenselijk om hen hun Nederlandschap af te pakken, onze verantwoordelijkheid voor hen te ontkennen en hen a.h.w. over de schutting te gooien bij een ander.

Elk mens is ook een *verloren* mens, een mens met verlieservaringen. Niet alleen de zoon naar wie dit verhaal genoemd is, die reddeloos is in het vreemde land. Het geldt ook voor de vader die verloren is in zijn gemis van dit kind – en het andere. En ook voor de zoon die verloren is geraakt in zijn wrok.

Het verhaal van de verloren zoon is een bekend verhaal uit de kinderbijbel. Maar het is geen gemakkelijk verhaaltje. We kwamen in de gezamenlijke voorbereiding op voor ons nieuwe vragen en gezichtspunten waarmee we verlegen waren. Er is ook geen ‘eind goed al goed’, er is een open einde.

Het verhaal staat niet op zichzelf. Het is een verhaal dat *Jezus* vertelt – dus met een bedoeling. Het kader is zijn strijd met zijn mede-Joden, de religieuze leiders van het volk. Die gaat hier om de vraag: hoe ga je om met mensen die de gemeenschap schenden, kapot maken? – dat zijn in bijbeltermen ‘zondaars’. Hoe kun je dan verder met elkaar? Hoe reageer je als gemeenschap? De Farizeeën en schriftgeleerden voelen zich verantwoordelijk voor de integriteit van de gemeenschap, maar hun blik bevat een heel beperkte waarheid, een dodelijke waarheid – van afgrenzing, uitsluiting. Maar ze houden ons scherp: geen al te gemakkelijke verzoening. Ik las bij een moderne Joodse rabbijn, dat hij grote moeite heeft met dit verhaal: maakt de vader het zijn zoon niet onmogelijk om boete te doen? Hij rent al weg voor het feest, als de zoon nog maar halverwege zijn voorbereide verhaal is... Of is dat juist goed?

We kennen het verhaal onder de titel ‘de verloren zoon’, maar het gaat over *twee* zonen, broers! ‘Een mens had 2 zoons’, zo begint het: klassiek bijbels, denk maar aan al die broers die elkaar niet verdragen (Kain en Abel, Jakob en Ezau), maar toch op elkaar aangewezen zijn. Het is wel een mannenverhaal, over vader en zoons. Waar is de moeder eigenlijk?, zeiden we. Je zou kunnen zeggen: die zit in de vader, die ‘met ontferming bewogen’ op zijn zoon staat te wachten - van binnen geroerd, tot in zijn schoot, zijn ‘baarmoeder’ geraakt. Een moederlijke vader dus... Maar het blijft 1 van de vele verhalen over mannen die de erfenis delen en bepalend zijn... Terug naar de 2 broers – samen op de aarde. Ze zijn verschillend, dat lijkt duidelijk: de ene een avonturier, levensgenieter, risiconemer; de ander een mens met verantwoordelijkheidsgevoel, met

oog voor de continuïteit, trouw. Mogen die 2 'types' er allebei zijn? Kunnen ze elkaar aanvaarden? Dat zou mooi zijn, dat moet toch kunnen, zou je geneigd kunnen zijn te denken...

Ja, maar de jongste zoon deelt wel het familiebezit in stukken – een ernstige aantasting van de toekomstmogelijkheden van de familie. En hij leeft wel van de trouw van de oudste, die het familiebedrijf in stand houdt waarop hij later weer terugvalt.

Jezus maakt het ons altijd weer moeilijk met zijn gelijkenissen, zet ons op verkeerde benen aan het denken...

Misschien gaat het er wel vooral om wat de beide kinderen in *hun* specifieke situatie nodig hebben – nee, om wat ze *denken* nodig te hebben, en dat ze net iets anders van hun vader ontvangen dan ze verwachten. De Ierse theoloog Peter Rollins scherpt in deze dagen mijn oren ervoor dat het evangelie niet onze behoeften vervult, maar ons juist wegleidt van wat we denken dat onze behoeften zijn...

De terugkerende jongste zoon wil gewoon brood en onderdak, het slavenbestaan van de dagloner – maar hij krijgt van zijn vader heel iets anders: hij krijgt meer dan hij verdient: de genade van het feest, een koninklijk leven, kortom: daadwerkelijke liefde *aan hem gedaan*. Zoiets is moeilijk om te kunnen aanvaarden...

De gebleven oudste zoon wil erkenning voor het allergewoonste dat hij jarenlang opbracht: trouw, verantwoordelijkheid, stabiliteit – maar hij krijgt van zijn vader iets heel anders: die roept hem *erbij*, naar de vreugde om zijn foute hervonden broer, kortom: daadwerkelijke liefde *voor hem om te doen*. Evenzeer moeilijk om te kunnen aanvaarden...

Beiden krijgen iets uitdagends dat zij nodig hebben op dat moment.

Leven is meer dan voortleven, dan overleven – dat moeten ze allebei leren. Beiden krijgen ze de weg gewezen naar een leven dat is opgestaan uit de dood, de dood van het haten van jezelf, de dood van het haten van de ander.

En daarvoor is de vader er, bereid om de jongste zoon de kans te geven zijn dwaalwegen te gaan, royaal bij het weggaan en het terugkomen van die zoon, hij loopt voortdurend heen en weer, om b/w warmhartig te verbinden. Zo is hij een verwijzing naar de Eeuwige zelf, een wegwijzer voor ons allen.

Het verhaal heeft een open einde. Zullen de beide broers de menselijkheid in de ander zien, zoals Ubuntu daarom vraagt...? Zal de jongste naar buiten komen om zijn broer onder ogen te komen? Zal de oudste naar binnen gaan om zijn broer te aanvaarden? Zullen ze samen weer kind voor hun vader en moeder kunnen worden?

Alleen zachtheid kan de dood bedwingen en ons brengen tot een opgestaan leven. Zo moge het zijn.